

Adina HULUBAȘ

ETNOLOGIA SUB SEMNUL ASTREI

Toamna pare a fi anotimpul abundenței și în plan spiritual, dacă ne raportăm la existența culturală a Astrei. În aceeași perioadă a anului în care lua ființă, acum 149 de ani, Asociațiunea Transilvană pentru literatura și cultura poporului român (ASTRA) și în același fascinant loc, Sibiu, s-a desfășurat o întâlnire științifică dedicată disciplinelor etnologice. În 1861, formațiunea culturală apărea din inițiativa a 176 de cărturari transilvăneni, printre care se aflau Timotei Cipariu, George Bariț, Ioan Cavaler de Pușcariu, Iacob Bologa, Ilie Măcelariu, Axente Sever, dar și prelații Bisericii Ortodoxe și Greco-catolică, mitropolitul Alexandru Șterca-Șuluțiu și episcopul Andrei Baron de Șaguna. La ediția a VI-a a Conferinței Naționale organizate de Asociația de Științe Etnologice din România, implicarea a fost comparabilă atât prin multitudinea comunicărilor științifice, cât și prin coordonarea impecabilă a întâlnirii la care au trudit organizatorii.

Legătura dintre cele două momente în timp o face Complexul Național Muzeal ASTRA Sibiu, care a fost gazda primitoare a nu mai puțin de 101 de specialiști. Timp de patru zile de octombrie pastelat, cele 110 de hectare ale Dumbravei Sibiului, în care se află o colecție unică de gospodării, patrimoniu tehnic și obiecte arhaice, au primit în vatra lor nume sonore și mai puțin auzite, toate însuflețite de o preocupare comună: identitatea culturală românească. Distinsul profesor Ion H. Ciubotaru, aflat la prima sa participare în acest cadru instituțional, a adăugat, prin evocarea sa radiantă, un nume din *lumea fără dor* la atmosfera puternic încărcată de spiritualitate: cel al savantului Petru Caraman. Profesorul Ilie Moise și-a orientat, de asemenea, demersul către o conștientizare asupra trecutului științific, printr-o comunicare despre Ilarion Cocișiu.

Confruntarea dintre cele două fețe ale lui Ianus, valorificarea cercetărilor de succes ale predecesorilor și atracția către înnoirile scilpitoare ale științei etnologice, a provocat o conștientizare mai acută în forul interior al fiecărui specialist, iar opțiunea personală a câștigat hotărâre. Dincolo de perspectivele aparent divergente, dar complementare în substanță, inima pulsantă a satului românesc transplantată în Dumbrava Sibiului ne-a alimentat, prin retine, adevărata noastră imagine ca popor.

Gospodăriile din Muzeul ASTRA, deschise specialiștilor cu generozitate și abnegație, par vii datorită modului în care acest așezământ cultural este gândit. Directorul de specialitate, Mirela Crețu, ne-a fost cel dintâi ghid prin lumea inițiativă din Dumbravă și modul în care dumneaei resimțea fiecare gospodărie, din interior, ca un locuitor real în mediul său specific, s-a prelungit în naturalitatea altor angajați ai muzeului, fiecare dintre ei chelar a două-trei case. Imaginea acestora pe băncuța din fața gar-

dului, precum sătenii autentici, creează vizitatorului un neașteptat sentiment de intruziune într-o lume privilegiată de energii sacre.

Reunirea unor specialiști notorii, precum membrul corespondent al Academiei Române Sabina Ispas, profesorii Nicolae Constantinescu și Silviu Angelescu, directorul Muzeului de Etnografie Brașov, Ligia Fulga, conferențiarul Narcisa Știucă și etnologii Pamfil Bilțiu, Doina și Rusalin Ișfănoni, Camelia Burghel și mulți alții, sub emblema astristă, totul patronat de arta tradițională seculară, a luminat timp de patru zile multiplele fațete ale domeniului etnologic, o știință în egală măsură fascinantă și solicitantă. Coroborarea tuturor mijloacelor de cunoaștere, în registru etnografic înainte de toate, apoi folcloric și antropologic, cu instrumente etimologice, dialectologice și stilistice, pentru a face trecerea spre arheologia mitologică a manifestărilor populare, reprezintă un proces îndelungat, însă pe deplin motivat de sentimentul propriei identități.

Cuprins de această căutare de sine, specialistul nu mai poate avea un frison nici în fața temutei globalizări și nici în fața civilizațiilor urbane superioare nouă din punct de vedere cronologic în Europa. În ciuda unor glasuri pierite de spaima finalului neanunțat al obiceiurilor vechi, folclorul nu dispăre, ci evoluează, se retrage în enclave în care factorul economic nu dăunează încă și va mai rămâne acolo multă vreme. Dificultatea reperării filonului arhaic ține doar de comoditatea specialistului, dispus sau nu să devină „terenist” și să cutreiere locuri „în care nu s-a întâmplat nimic” din ce poate degrada obiceiurile „apucate” din bătrâni. Chiar și atunci când fenomenul acesta are loc, memoria culturală transferă în simple ziceri sau în creațiile literare vestigii ale riturilor de altădată.

Contextul socio-economic rămâne însă unul dintre cele mai angoasante la nivel imagologic, o stare în fapt ușor de ameliorat, dacă mesajele celor ce ne-au premers ar fi asimilate și valorificate. Petru Caraman, promotor al integrării europene *avant la lettre*, a sintetizat strategia românească în mod edificator: „Numai așa, fiecare pe poarta sa proprie (...), pot ajunge diferitele colectivități etnice la o emulație ideală între ele, întrecându-se în a crea bunuri culturale care să îmbogățească și să consolideze civilizația universală”¹. Până atunci, muzeele etnografice rămân un *memento* răbdător.

1. Petru Caraman, *De la instinctul de autoorientare la spiritul critic axat pe tradiția autohtonă. Reflecții asupra conceptului despre specificul etnic în literatură, ca emanație a sursei folclorice*. Ediție îngrijită și prefață de Ovidiu Birlea, București, Editura Academiei Române, p. 41.